

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ
ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ КНЛУ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ ім. Г. С. КОСТЮКА

СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ**

1 листопада 2024 року

Київ – 2024

Психологічна допомога в Україні: проблеми підготовки та професійної діяльності фахівців. Матеріали науково-практичної конференції, 1 листопада 2024 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024. 176 с.

Матеріали конференції присвячені сучасним проблемам підготовки психологів-практиків та актуальним напрямам їх професійної діяльності

**Відповідальні редактори: Олександр ЗІНЧЕНКО
Наталія КУЧЕРОВСЬКА**

Матеріали друкуються в авторській редакції.

© Видавничий центр КНЛУ, 2024

займає ізотерапія. Цей арт-терапевтичний метод, на думку Н. Калька та З. Ковальчук (2020), являє собою творче, спонтанне чи тематичне малювання. Малюнок виступає ефективним інструментом, адже завдяки ньому, особа може вільно висловити свої думки, почуття та переживання через мову образів, символів та кольорів, а також вивільнитися від негативних переживань та «змалювати» своє ставлення до оточуючої дійсності.

Ізотерапія сприяє гармонізації подружніх стосунків у сім'ях, які виховують дитину з розладами спектру аутизму, стабілізує емоції подружжя, адаптує їх до існуючих ситуацій в родині, підвищує самооцінку та сприяє саморозвитку. Цей метод дозволяє подружжю поглянути на свій життєвий досвід з іншого ракурсу, «приміряти» на себе нові соціальні ролі, навчитися приймати рішення, спостерігати, як на оточуючих впливають зміни власної поведінки. Створюючи образи, подружжя відновлює внутрішню цілісність сім'ї, активізує пошук нових форм взаємодії один з одним, підвищує свою адаптивність тощо.

Таким чином, ізотерапія як потужний психологічний інструмент допомагає подружжю, яке виховує дитину з розладами спектру аутизму дозволяє відновити емоційну близькість, збільшити рівень довіри та зміцнити взаємини.

ЛІТЕРАТУРА

- Бочелюк, В. Й., Панов М. С., Позднякова О. Л., & Турубарова А. В. (2023) Аутологія. Видавництво КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.
- Калька, Н., & Ковальчук, З. (2020) Практикум з арт-терапії (Ч. 1). ЛьвДУВС.
- Столярик, О. Ю., & Семигіна, Т. В. (2020) Допомога сім'ям, що виховують дітей з аутизмом: що можуть соціальні працівники? *Pedagogical concept and its features, social work and linguology: collective scientific monograph*. Dallas, 1–12.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Топорницька О.Ф.

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: **Андрійчук І.П.**

*кандидат психологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Створення мирного середовища як умови встановлення демократичних цінностей є орієнтиром для розбудови держави. Враховуючи сучасний етап соціокультурного розвитку України, а саме війну з росією, необхідно констатувати зміну уявлень про шляхи вирішення конфліктів. Надзвичайно

гостро проблема мирного врегулювання конфліктів виділяється в аспекті реформування системи освіти.

Заклади освіти прагнуть забезпечити всебічний розвиток дитини та створити умови для формування ефективних моделей поведінки з однолітками. Однак, часті випадки булінгу та високий рівень конфліктів серед ровесників заважають повноцінно реалізувати ці цілі. Тому система середньої загальної, професійної (професійно-технічної) та позашкільної освіти потребує значних змін. Вона повинна забезпечити дотримання загальнолюдських прав, формування поваги до прав і свобод особистості, а також нетерпимість до приниження честі та гідності, фізичного чи психологічного насильства і будь-яких форм дискримінації. Крім того, необхідно створити атмосферу безпеки в дитячих і молодіжних колективах та сприяти конструктивній комунікації учнів з оточуючими.

Вирішення означених проблем актуалізує питання побудови безпечного, мирного освітнього простору, який передбачає впровадження в систему освіти технології вирішення конфліктів шляхом співробітництва. Важливими кроками в цьому напрямку є: формування у здобувачів освіти здатності протистояти булінгу, навичок ненасильницької поведінки, побудови конструктивного діалогу, розуміння поняття «мир», усвідомлення власної значущості у миробудуванні, усвідомлення конфлікту як важливої та невід'ємної частини життя, створення особистої мирної стратегії поведінки в конфлікті.

Проблема медіації як соціально-психологічної технології комунікації стала темою низки наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених у різних галузях. Найбільш поширене визначення поняття «медіація» у психології пропонує розгляд цього процесу як інструменту вирішення конфлікту (Гайдук та ін., 2007). Вітчизняна дослідниця К. Муліка (2019) цитуючи напрацювання Г. Огречук, зазначає, що «під час медіації ми стикаємось одночасно з двома аспектами цієї діяльності: у правовому аспекті вирішується суперечка, у психологічному – розв'язується конфлікт.

Під конфліктологічною компетентністю розуміємо систему знань, умінь та ставлень, які забезпечують здатність особистості розв'язувати конфліктні ситуації неконфліктними методами взаємодії. У більшості наукових праць, присвячених розвитку конфліктологічної компетентності, детально опрацьовані питання формування знаннєвої та навичкової складової цієї компетентності. Однак суб'єктивні ставлення людини до конфліктної ситуації (до себе, до опонентів, до розбіжностей у позиціях), які є менш очевидними, зазвичай лише згадуються, але недостатньо вивчаються. Втім, саме ця «ставленнєва» складова, яка може розвиватися засобами медіації, відіграє вирішальну роль загалом у наявності системи конфліктологічної компетентності.

Процедура медіації передбачає, що в безпечних умовах, за які відповідає медіатор, сторони конфлікту можуть виразити свої емоції, викликані протиріччями, сформулювати власні потреби та бажання, а також ознайомитися з позицією опонента. Медіацію, як професійну діяльність, можна порівняти із зустріччю двох світів у безпечному просторі для досягнення порозуміння та визначення подальших шляхів співіснування.

Конфліктні ситуації часто спричиняють дистанціювання суперників, ненависть, неприязнь і страх перед зустріччю з опонентом (Левченко, 2016).

Процедура медіації також передбачає виділення часу і місця для вирішення конфлікту, а також мобілізацію ресурсів, пов'язаних із відповідальністю за розв'язання руйнівної ситуації. Участь у медіації дає людині досвід подолання страху перед конфліктом і розвиває готовність у майбутньому використовувати непорозуміння як ресурс для подальшого розвитку відносин. Підсумком до сказаного є те, що освітня медіація є надзвичайно актуальною темою в Україні, оскільки цей інтерес відповідає прагненням країни інтегруватися до Європейського Союзу та адаптувати своє законодавство до європейських стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

- Гайдук, Н., Сенюта, І., Бік, О., & Терешко, Х. (2007). *Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування*. ПАІС
- Муліка, К. (2019). Соціально-психологічні можливості запровадження медіації у закладах освіти з розвитку конфліктологічної компетентності особистості. *Науковий журнал ІНСАЙТ*, 1 (16), 196–198.
- Левченко, К. (Ред.). (2016). *Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект*. ФОП Стеценко В.В.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ЯК ЧИННИК ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Хохліна О.П.

*доктор психологічних наук, професор
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України*

Горбенко С.Л.

*кандидат психологічних наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ*

Пріоритетною метою психологічної допомоги людині під час війни є посилення її життєстійкості – здатності долати несприятливі ситуації, протистояти негативним психологічним впливам, повертатися до нормального життя й підтримувати нормальне функціонування під час і після таких впливів; спроможність людини справлятися зі складними життєвими ситуаціями.

Вивчення проблеми психологічної детермінації життєстійкості показує, що суттєвим її чинником є ціннісні орієнтири особистості (Хохліна та ін., 2024). Саме вони, як ієрархія цінностей людини, визначають змістовий, смисловий її стрижень, вектор становлення особистості, спрямованість її життя загалом. І саме система цінностей складає смисл власного життя

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

<i>Бондаренко О. Ф.</i>	Теологічні витоки київської психологічної школи.	3
<i>Зінченко О. В.</i>	Підходи до інтерпретації феномену суб'єктності у вітчизняній психологічній науці . . .	5
<i>Кириленко В. Г.</i>	Історіогенез української психологічної думки про особистісний розвиток	7
<i>Косташ М. С.</i>	Категорія «розвиток особистості» в роботах українських психологів першої половини ХХ століття	9
<i>Микитенко А. В.</i>	Адаптація як чинник у мотивації навчальної діяльності учнів початкової школи: ретроспектива наукових поглядів	10
<i>Підчасов Є. В., Чепелєва Н. І.</i>	Місце і значення природнього експерименту у структурі широких експериментальних досліджень	12
<i>Турубарова А. В., Бобилєва Я. В., Федько С. Л.</i>	Гендерні стереотипи прояву агресії в європейських країнах та Україні	14
<i>Шпильова А. О.</i>	Культурно-орієнтований підхід в українській психології: історія та перспективи розвитку . . .	16
	Історія формування психологічної думки та освіти в Україні	18

СЕКЦІЯ 2. НАДБАННЯ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

<i>Аль-Караді О.А.</i>	Психологічні концепції тривожності: огляд підходів	20
<i>Андрійчук І. П., Гніздох Т. Р.</i>	Особливості емоційної саморегуляції у підлітковому віці	22
<i>Бабатіна С. І.</i>	Регуляторні параметри психічного здоров'я особистості	24
<i>Бобчинець Л. І.</i>	Каламбуротерапія у навчанні	26
<i>Вишиник О. О.</i>	Використання арт-терапії та цифрових технологій у процесі навчання та психологічної підтримки здобувачів початкової освіти	28

<i>Гайдай С. І.</i>	Особливості психологічної корекції агресивної поведінки дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами засобами сенсорної інтеграції”	30
<i>Гайдук О. М.</i>	Способи управління стресом у подружньому житті	32
<i>Галамага А. Я.</i>	Особливості психологічної готовності вагітних жінок до материнства від час війни	34
<i>Гасило Д. Д.</i>	Анімалотерапія як засіб соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців	36
<i>Гладуш Д. О.</i>	Психологічні ресурси життєстійкості у фокусі сучасної практики психологічної допомоги . . .	37
<i>Гнатик І. І.</i>	Основні чинники розвитку стресостійкості у військовослужбовців.	40
<i>Грабовецька М. А.</i>	Особливості ціннісних орієнтацій старших підлітків під час війни	42
<i>Григорішина М. О.</i>	Емпіричне дослідження емпатії у підлітковому віці	44
<i>Гриценко С. І.</i>	Психологічні предиктори репродуктивних установок сучасних жінок і чоловіків	46
<i>Зубкова О. І.</i>	Теоретичний аналіз емоційних станів особистості	47
<i>Йолкіна К. В., Нікітіна О. П.</i>	Собливості взаємозв'язку автономії старших підлітків та рівня суверенності психологічного простору і комунікативних особливостей особистості	48
<i>Казміренко Л. І., Власенко С. Б.</i>	До проблеми соціалізації здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання.	51
<i>Каліцинський В. С.</i>	Актуальні виклики психологічної допомоги при емоційному вигоранні керівників банківських установ.	53
<i>Каряка І. В.</i>	Позитивна психотерапія як метод самопомоги та підвищення життєстійкості особистості	55
<i>Клименко Ю. В.</i>	Додаток COGITO як один з інструментів праці над психічним добробутом	57
<i>Козубенко І. В.</i>	Психологічні особливості професійної комунікації поліцейського	59
<i>Копил Н. В.</i>	Зміст роботи психолога з особами з інвалідністю	61
<i>Корх В. М.</i>	Психокорекційна та психотерапевтична допомога дітям в умовах війни	63
<i>Костів І. Б.</i>	Профілактика та попередження конфліктів в організації	65

<i>Кравченко Я. І.</i>	Надбання та виклики сучасної практики психологічної допомоги.	67
<i>Кучеровська Н. О.</i>	Психологічний супровід сім'ї з немовлям: міжнародний досвід і практика впровадження в Україні	69
<i>Литовка Д. І.</i>	Роль психологічної допомоги у підвищенні ефективності управління логістичними процесами	71
<i>Літвіч М. С.</i>	Інтеграція технологій в психологічну допомогу: можливості й обмеження віртуального психологічного консультування і терапії.	73
<i>Мітакі К. В.</i>	Дослідження психологічних особливостей підлітків, які зазнали впливу травматичних подій	75
<i>Мятельська П. О.</i>	Особливості батьківської позиції у матерів дітей раннього віку.	77
<i>Нікітіна О. П.</i>	Особливості прояву гостінгу серед молоді під час воєнного стану.	79
<i>Півень Т. В., Кошіль О. П.</i>	Психологічні чинники профілактики вигорання вчителів.	81
<i>Плотнікова А. В.</i>	Психологічні чинники профілактики вигорання вчителів	83
<i>Помазанов Я. О., Ходикіна Ю. Ю., Пономарьова Е. П.</i>	Проблема самоактуалізації в період дорослості Тенденції сучасної практики надання психологічної допомоги в Україні	85 87
<i>Попета В. Г., Ходикіна Ю. Ю., Попова О. Ю.</i>	Особливості розвитку мотивації досягнення у підлітків. Особливості взаємозв'язку життєстійкості особистості з рівнем реалізованості її цінностей.	89 91
<i>Пузько Д. В.</i>	Психологічні особливості емоційного вигорання батьків дітей з особливими потребами	93
<i>Резнік А. О.</i>	Використання онлайн-консультацій у психологічній практиці: переваги та обмеження	95
<i>Розов В. І.</i>	Адаптивна модель психологічної декомпресії учасників бойових дій	97
<i>Романенко О. В.</i>	Особливості кризової психологічної допомоги особистості в умовах воєнного стану.	99
<i>Росолович А. В.</i>	Етичні аспекти роботи фахівців соціономічного профілю з родинами осіб з особливими освітніми потребами	101
<i>Сема В. С.</i>	Психологічна робота під час роботи з військовими.	103

<i>Сидоренко К. К.</i>	Соціально-психологічні детермінанти формування материнської поведінки	105
<i>Слепо А. І.</i>	Професійні завдання психологів-практиків у контексті викликів війни	106
<i>Смоляк В. М., Данильчук В. М.</i>	Ізотерапія як метод психологічної допомоги для гармонізації стосунків подружжя, яке виховує дитину з розладами спектру аутизму.	108
<i>Топорницька О. Ф.</i>	Особливості запровадження медіації у закладах освіти	110
<i>Хохліна О. П., Горбенко С. Л. Цимбал Ю. О.</i>	Ціннісні орієнтири як чинник життєстійкості людини в умовах воєнного стану	112
<i>Чиркова Т. І.</i>	Віктимність та віктимна поведінка: теоретичні аспекти та практичні виклики	114
<i>Чиханцова О. А.</i>	Сучасні проблеми віртуалізованого суспільства та роль практичного психолога в ньому	116
<i>Шкуренко В. Р.</i>	Життєстійкість як особистісний ресурс протидії негативним ситуаціям під час війни	117
<i>Юзьків М. Я.</i>	Емпіричне дослідження життєстійкості як прогностичного чиннику психологічного благополуччя військовослужбовців	120
<i>Якобчук І. Е.</i>	Створення психологічно безпечного середовища в команді	121
<i>Ямборко О. Я.</i>	Вплив стилю керівництва на морально-психологічний клімат колективу.	123
	Психологічні чинники професійного вигорання військовослужбовців	125

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ-ПРАКТИКІВ

<i>Берднікова О. О.</i>	Психологічні особливості підготовки керівників до ефективного управління проектами в бізнес-структурах	128
<i>Биковець Ю. С., Кошіль О. П.</i>	Підготовка психологів до формування рефлексії у підлітків: теоретичні основи та практичні підходи.	130
<i>Білохвостикова Є. О.</i>	Особливості навчальної мотивації студентів як чинник становлення майбутнього фахівця	132
<i>Ванда Н. В., Кулінченко О. С., Буковська В. М.</i>	Вдосконалення системи професійної підготовки психологів	134
<i>Власова-Чмерук О. М.</i>	Позитивна організаційна психологія – сучасний напрямок досліджень	136